

**Gazi TÖMER Tarafından Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanan
Hikâye Kitaplarının Okunabilirlik Düzeylerinin Belirlenmesi¹**

Determination of Readability Levels of Story Books Prepared by Gazi
TÖMER for Teaching Turkish to Foreigners

Muhammet Davut Okur * İlke Altuntaş Gürsoy ** Mazhar Bal ***

Makale Bilgisi	ÖZET
Geliş Tarihi: 04.11.2024 Kabul Tarihi: 26.11.2024 Doi: 10.20296/tsadergisi.1578760 Anahtar Sözcükler: Gazi TÖMER Okunabilirlik Yabancılara Türkçe Öğretimi Yardımcı Okuma Kitapları	Dil öğretim sürecini düzeye uygun metinlerle desteklemek gerekmektedir. Düzeye uygunluğu belirlemenin yollarından biri metnin okunabilirliğini bulmaktır. Araştırmanın amacı, Gazi TÖMER tarafından Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerinde hazırlanan hikâye kitaplarını okunabilirlik açısından incelemektir. Araştırmanın yapılandırılmasında nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Veri kaynağında; A1 düzeyinde <i>Anılar</i> kitabı, A2 düzeyinde <i>Bekle Beni Türkiye</i> kitabı, B1 düzeyinde <i>Hoş Geldin</i> kitabı, B2 düzeyinde <i>Güzel Tesadüfler</i> kitabı ve C1 düzeyinde <i>Adım Adım Türkiye</i> kitabı yer almaktadır. Kitapların okunabilirlik puanları ve düzeyleri; Ateşman (1997), Çetinkaya ve Uzun (2010), Bezirci ve Yılmaz (2010) formüllerine göre hesaplanmıştır. Analizlerde 3 farklı formülde <i>Anılar</i> kitabı sırasıyla çok kolay, bağımsız okuma ve ilköğretim düzeylerinde çıkmıştır. <i>Bekle Beni Türkiye</i> kitabı kolay, eğitsel okuma ve ilköğretim düzeylerinde; <i>Hoş Geldin</i> kitabı kolay, eğitsel okuma ve ilköğretim düzeylerinde; <i>Güzel Tesadüfler</i> kitabı orta güçlükte, eğitsel okuma ve ilköğretim düzeylerinde; <i>Adım Adım Türkiye</i> kitabı orta güçlükte, eğitsel okuma ve lisans düzeylerindedir.
Article Information	ABSTRACT
Submission: 04.11.2024 Acceptance: 26.11.2024 Doi: 10.20296/tsadergisi.1578760 Key Words: Gazi TÖMER Readability Teaching Turkish to Foreigners Supplementary Reading Books	Necessary to support the language teaching process with texts appropriate to the level. One way to determine level appropriateness is to identify the readability of the text. The aim of the study is to examine the readability of the storybooks prepared by Gazi TÖMER at A1, A2, B1, B2, C1 levels. Qualitative research design was adopted in the study. The data source included the book <i>Anılar</i> at the A1, the book <i>Bekle Beni Türkiye</i> at the A2, the book <i>Hoş Geldin</i> at the B1, the book <i>Güzel Tesadüfler</i> at the B2, the book <i>Adım Adım Türkiye</i> at the C1. The readability scores and levels of the books were calculated according to the formulas of Ateşman (1997), Çetinkaya-Uzun (2010), Bezirci-Yılmaz (2010). In the analyses, the book <i>Anılar</i> was found to be at the very easy, independent reading, and elementary levels, respectively, in three different formulas. The book <i>Bekle Beni Türkiye</i> is an easy, educational reading and primary school level; <i>Hoş Geldin</i> is an easy, educational reading and primary school level book; <i>Güzel Tesadüfler</i> is of medium difficulty, educational reading and primary school level book; and <i>Adım Adım Türkiye</i> is of medium difficulty, educational reading and undergraduate level book.
Atıf İçin	Okur, M. D., Altuntaş Gürsoy, İ. & Bal, M. (2025). Gazi TÖMER tarafından yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan hikâye kitaplarının okunabilirlik düzeylerinin belirlenmesi. <i>Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi</i> , 29(2), 701-717. doi: tsadergisi.1578760

¹ Bu makale, 1. yazarın, 2. yazarın ikinci danışmanlığında ve 3. yazarın danışmanlığında hazırlanmış olduğu “Yabancılara Türkçe Öğretiminde Gazi TÖMER Tarafından Hazırlanan Hikâye Kitaplarının Okunabilirlik Düzeylerinin Belirlenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Öğretmen, Atilla İlkokulu, Ankara, muhammettokur@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2178-1972>

** Doç.Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Türkçe Bölümü, Ankara, altuntasilke@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1394-5778>

*** Doç.Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Antalya, balmazhar@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6958-9130>

GİRİŞ

Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme, konuşma, yazma ve özellikle okuma becerisinin geliştirilmesiyle ilgili etkinlikler metinler üzerinden gerçekleştirilmektedir. Metnin konumu Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde "dilsel iletişimin her türlü hareketinde merkezdedir" biçiminde açıkça ifade edilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2009: 94). Dolayısıyla öğretimin yalnızca ders kitapları ile değil hikâye kitapları ve harici metinlerle de desteklenmesi öğrencilerin hedef dile ait yapıları ve kullanımları öğrenmelerini, öğretim ortamının zenginleşmesini sağlayacaktır (Altuntaş Gürsoy, 2023). Ayrıca öğrencilerin ilgi ve gereksinmelerine göre farklı metinlerle buluşmaları düşünme becerilerinin gelişmesi ve eleştirel bakış açısı kazanmaları açısından da önemlidir (Türkben ve Temizyürek, 2020). Ancak metinler, öğrencilerin hazırbulunuşluğuna ve öğrencilerin düzeyine uygunluğu ölçüsünde yararlıdır. Metinleri öğrencilere uygun hâle getirme ve öğrencilerin anlama düzeylerine uygun materyal belirlemenin kısmi bir yolu da okunabilirlik formülleridir (Bormuth, 1969). Okunabilirlik formülleri bazı sınıflandırma olanakları sunmaktadır. Bir başka deyişle okunabilirlik; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dil düzeylerinin belirlenmesinde, metin üretiminde, öğrenciye sunulacak metinlerin ya da okuma kitaplarının seçiminde; öğrencinin de metni anlaşılır bulma derecesinin saptanmasında kullanılabilir (Ateşman, 1997; McLaughlin, 1969). Bu bağlamda metinlerin okunabilirlik düzeylerine bakılarak kullanılması, öğretimin hedeflerine daha uygun olmasını sağlayacaktır.

Okunabilirlikle ilgili ulusal alanyazında ilk açıklamalar, Ateşman (1997) tarafından 1948'de Flesch tarafından geliştirilen formülün Türkçeye uyarlanmasıyla yapılmıştır. Bu formülün ardından Türkçe için başka formüller de geliştirilmiştir (Bezirci ve Yılmaz, 2010; Çetinkaya ve Uzun, 2010; Sönmez, 2003). Detayları yöntem bölümünde verilen formüllerin ilki Ateşman'ın (1997) formülünde hece, sözcük ve cümle sayımı yapılarak ortalama uzunluklar bulunmakta ve bu değişkenlere bağlı olarak formül uygulanmaktadır. Okunabilirlik düzeyi çok kolay ve çok zor arasında 5 düzeye ayrılmaktadır. Bir diğer formül olan Çetinkaya ve Uzun (2010) formülünde hece, sözcük ve cümle sayıları bulunarak ortalama sözcük ve cümle uzunlukları hesaplanmakta, sonrasında formül uygulanmaktadır. Formülden elde edilen puanlar engelli, bağımsız ve eğitsel okuma olarak 3 düzeye ayrılmaktadır. Bu puanlar, ortaokul ve lise çağlarındaki öğrencilere göre okunabilirlik düzeyini de sunmaktadır. Bezirci ve Yılmaz (2010) formülü bilgisayar programı temellidir. Program, üç ya da daha fazla heceli sözcüklerin metnin okunabilirliğini etkilediğini ortaya koymaktadır. Okunabilirlik ilköğretim, lise, lisans ve akademik olmak üzere 4 düzeye ayrılır. Sönmez'in (2003) formülünde ise bilinmeyen sözcüklerin metin içerisindeki yoğunluğu önemlidir. Metne daha çok niteliksel açıdan bakıldığı için bu formüle anlaşılabilirlik de denilmektedir (Bağcı Deviren, 2024).

Okunabilirlik çalışmalarının uluslararası alanyazında 1920'lerde başladığı görülmektedir (Chall, 1988: 15). Çünkü 1920'lerden itibaren çalışmalar daha sistemli hâle gelmiş ve ilk formüller 1948'te geliştirilmiştir (Altuntaş Gürsoy, 2023). 1920'li yıllardan bugüne söz konusu formüller ve okunabilirliğe odaklanmış bazı çalışmalar şu biçimde sıralanabilir: Thorndike Öğretmenlerin Kelime Kitabı (1921), Lively ve Pressey Kelime Yüklü Ölçümü (1923), Vogel ve Washburne Formülü (1928), Dale ve Chall Formülü (1948), Flesch Okuma Kolaylığı Formülü (1948), Gunning Zorluk Göstergesi (FOG Index) (1952), Powers-Summer-Kearl Okunabilirlik Formülü (1958), Fry Grafik Okunabilirlik Formülleri (1963, 1968 ve 1977), Coleman Okunabilirlik Formülleri (1965), ARI-Otomatik Okunabilirlik Dizini (Senter ve Smith, 1967), McLaughlin SMOG Okunabilirlik Formülü (1969), Bormuth Ortalama Çıkartma Formülü (1969), Raygor Formülü (1977) ve Flesch-Kincaid Formülü (1979).

Uluslararası alanyazında, dil öğretimindeki metinler üzerinde belirtilen okunabilirlik formülleri kullanılarak çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Beinborn, Zesch ve Gurevych, 2014; Carrell, 1987; François ve Fairon, 2012; Ji, 2022; Laroche, 1979; Nahatame ve Effort, 2021; Nassiri, Lakhouaja ve Cavalli-Sforza, 2022; Schulz, 1981; Sung, Dyson, Chen, Lin ve Chang, 2015; Xia, Kochmar ve Briscoe, 2016; Zhang, 2024). Ulusal alanyazında da okunabilirlik formülleri kullanılarak yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan metinlerin okunabilirlik düzeylerini belirleyen araştırmalar bulunmaktadır (Altuntaş Gürsoy, 2023; Aydın, 2021; Aydın, 2022; Bağcı, 2020; Biçer

ve Alan 2017; Can, 2021; Değirmencioğlu, Botabekova ve Temur, 2024; Erişik, 2021; Erol, 2014; Günaydın, 2023; Güven, 2014; Harmankaya, 2022; Karşılayan, 2022; Mutlu, 2020; Özdemir ve Daştan, 2022; Sarıkaya, 2023; Sarıtaş, 2024; Şimşek, 2019; Yılmaz ve Temiz, 2014; Zorbaz ve Köroğlu, 2016; Yaman, 2022). Ancak Gazi Üniversitesi Öğrenim Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) tarafından Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde hazırlanan hikâye kitaplarıyla ilgili herhangi bir araştırmaya, ulaşılabilen kaynaklar dâhilinde, rastlanmamıştır. Kitapların 2023 yılında yayımlanmış en güncel kitaplar olması, yabancılara Türkçe öğretiminde tercih edilmesini sağlayabilir. Bu araştırmanın Gazi TÖMER hikâye kitaplarını tercih edecek kişilere okunabilirlik açısından somut veriler sunmakla birlikte ders ve yardımcı okuma kitaplarındaki metinlerin gözden geçirilmesi ve güncellenmesi için öğretilere, yazarlara ve yayıncılara dönütler vereceği de düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı; Gazi TÖMER tarafından Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde hazırlanan hikâye kitaplarını okunabilirlik açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Hikâye kitaplarının Ateşman (1997) formülüne göre okunabilirlik puanları ve düzeyleri nedir?
- Hikâye kitaplarının Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre okunabilirlik puanları ve düzeyleri nedir?
- Hikâye kitaplarının Bezirci ve Yılmaz (2010) formülüne göre okunabilirlik puanları ve düzeyleri nedir?
- Hikâye kitaplarının ortalama okunabilirlik puanları ve düzeyleri nedir?
- Hikâye kitaplarının ortalama sözcük uzunlukları ve ortalama cümle uzunlukları nedir?

YÖNTEM

Araştırmada temel nitel araştırma deseni tercih edilmiştir (Merriam, 2013). Nitel araştırmanın seçilmesinin nedeni olarak hikâye kitaplarının dil ve içerik özelliklerini, hedef kitleye nasıl seslendiklerini inceleyebilme ve yorumlama olanağı sunabilmesi gösterilebilir.

Veri Kaynağı

A1 düzeyinde hazırlanan Anılar, A2 düzeyinde hazırlanan Bekle Beni Türkiye, B1 düzeyinde hazırlanan Hoş Geldin, B2 düzeyinde hazırlanan Güzel Tesadüfler ve C1 düzeyinde hazırlanan Adım Adım Türkiye hikâye kitapları bu araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır. Kitaplar en az 16 en çok 30 sayfadan oluşmaktadır. Kitapların son sayfalarında metne ilişkin soruların yer aldığı etkinlikler bölümü yer almaktadır. A1 düzeyindeki kitap, karakterlerin anılarıyla başlamakta; C1'e kadar farklı anılar aynı karakterler üzerinden ilerlemektedir.

Veri kaynağı, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu kitaplarla daha önce çalışılmamış olması ve tüm dil düzeylerinde hazırlanması kitapların seçilme gerekçesi olarak gösterilebilir. Veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır.

Veri Analizi

Verilerin analizleri, Ateşman (1997), Çetinkaya ve Uzun (2010) ile Bezirci ve Yılmaz'ın (2010) okunabilirlik formüllerine göre yapılmıştır. Aşağıda formüllerle ilgili bilgiler verilmiştir.

Formüllerden ilki Ateşman'ın (1997: 74) "okunabilirlik sayısı" formülüdür: $198,825 - 40,175.X1 - 2,610.X2$

X1, hece olarak ortalama sözcük uzunluğu iken X2, sözcük olarak ortalama cümle uzunluğudur. Bu formülde okunabilirlik sayısına karşılık gelen okunabilirlik düzeyi "90-100 sayısı çok kolay, 70-89 sayısı kolay, 50-69 sayısı orta güçlükte, 30-49 sayısı zor, 1-29 sayısı çok zor" biçimindedir.

Kullanılan ikinci formül Çetinkaya ve Uzun'un (2010: 68) "okunabilirlik puanı"dır: $118,823 - 25,987 \times OSU - 0,971 \times OTU$

OTU, ortalama tümce uzunluğu iken OSU, ortalama sözcük uzunluğudur. Bu formülde 0-34 okunabilirlik puanı engelli düzeydir ve eğitim düzeyi 10'uncu, 11'inci ve 12'nci sınıflara karşılık gelmektedir. 35-50 puan eğitsel okuma düzeyidir ve 8'inci, 9'uncu sınıf düzeylerine karşılık

gelmektedir. 51 ve üzeri puan ise bağımsız okuma düzeyidir ve bu puanların karşılığı 5'inci, 6'ncı 7'nci sınıflardır.

Kullanılan formüllerden sonuncusu ise Bezirci ve Yılmaz'ın (2010: 60) formülü olmuştur. "Yeni okunabilirlik değeri" adı verilen formül şu biçimdedir:

$$\sqrt{(OKS \times ((H3 \times 0,84) + (H4 \times 1,5) + (H5 \times 3,5) + (H6 \times 26,25)))}$$

OKS, ortalama kelime sayısıdır. H3, cümlede yer alan ortalama üç heceli sözcük sayısı; H4, cümlede yer alan ortalama dört heceli sözcük sayısı; H5, cümlede yer alan ortalama beş heceli sözcük sayısı ve H6, cümlede yer alan ortalama altı ya da daha fazla heceli sözcük sayısıdır. Bu formülde 1-8 yeni okunabilirlik değeri ilköğretim eğitim düzeyine; 9-12 değeri lise düzeyine; 13-16 değeri lisans düzeyine; 16 ve üzeri değerler ise akademik düzeye karşılık gelmektedir. Kullanılan ilk iki formülde sayılar/puanlar yükseldikçe metnin okunabilirlik düzeyi artmaktayken Bezirci ve Yılmaz'ın (2010) formülünde okunabilirlik değeri yükseldikçe kitabın okunabilirliği azalmakta, değer düştükçe de okunabilirlik artmaktadır.

Uygulama ve Geçerlik-Güvenirlik Çalışmaları

Analizde yararlanılan formüllerin ana dili olarak Türkçe öğretiminde kullanılacak metinlere yönelik geliştirildiği belirtilmesi gereken bir husustur. Hikâye kitaplarındaki etkinlikler analizin dışında tutulmuştur. Analiz sürecinde ilk olarak her kitapta kaç hece, kaç sözcük ve kaç cümle olduğu sayılmıştır. Bu sayım iki seferden fazla yapılmış ve kontrol edilmiştir. Sayım sonucunda elde edilen hece sayıları sözcük sayılarına bölünerek sözcüklerin ortalama kaç heceye sahip oldukları, bir diğer deyişle "hece olarak ortalama sözcük uzunlukları" bulunmuştur. Aynı biçimde toplam sözcük sayısı da toplam cümle sayısına bölünerek cümlelerin ortalama sözcük sayıları diğer bir deyişle "sözcük olarak ortalama cümle uzunlukları" bulunmuştur. Bütün bu sayısal veriler; Microsoft Office Excel programına aktarılmıştır. Her formül için 3 ayrı dosya oluşturulmuştur. Hece, sözcük ve cümle sayımları yapılırken Çetinkaya (2010) ile Çetinkaya ve Uzun'un (2021) önerileri dikkate alınmıştır. Bu önerilere eklemeler yapılmış ve güncellenerek aşağıda belirtilen adımlar izlenmiştir. Verilen örnekler, incelenen kitaplardandır.

Cümle içinde tırnak işareti koyularak başlayan başka bir cümle varsa tamamı tek cümle olarak sayılmıştır. Ayrıca virgülle ayrılmış/bağlanmış sıralı cümleler ve bağlaçlarla bağlanmış bağlı cümleler de bir cümle olarak kabul edilmiştir. Örneğin; "Annesi merakla ekrana baktı ve 'Video ne hakkında kızmı?' diye sordu." cümlesi tek cümledir. Özel adlarda ve yabancı sözcüklerde hece sayısına ulaşmak için sesletim dikkate alınmıştır. Örneğin; Chris ismi 2 heceli kabul edilmiştir. Birbirlerinden bağımsız yapıların ayrı birer cümle olduğu kabul edilmiştir. Cümle nokta (.), iki nokta (:), üç nokta (...), soru işareti (?), ünlem (!) ve ayraç () ile sonlandığında bir cümle olarak hesaplanmıştır. Örneğin; "Hemen kurutlarını valizine özenle yerleştirdi! cümlesi tek cümle sayılmıştır. Aralarında boşluk bulunan, satır sonunda ya da birleştirme çizgisiyle ayrılan ögeler ve kısaltmalar birer sözcük olarak sayılmıştır. Kısaltmalarda ve iki ünsüz harfin yan yana bulunduğu sözcüklerde hece sayısı sesletime göre hesaplanmıştır. Örneğin; "planının" sözcüğü 4 hece, "trafik" sözcüğü 3 hece, "broşür" sözcüğü 3 hece, "espri" sözcüğü 3 hece olarak kabul edilmiştir. Bu adımların detaylı bir biçimde açıklanmasının sonraki araştırmacılara yol göstermesi ve araştırmanın güvenilirliği açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada güvenilirliğin ve geçerliğin artırılması için başka yollar da izlenmiştir. Bu yolların başında gelen ise söz konusu kitapların araştırmacılar tarafından iki seferden fazla okunması ve kontrol edilmesidir. Her sayımda ve yapılan kontrollerde hece, sözcük ve cümle sayıları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarla, oluşabilecek hataların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Hece, sözcük, cümle sayıları gibi değişkenlere bağlı olarak elde edilen formüllerin sonuçları kontrol edilmiştir. Ulaşılan sonuçların kapsayıcı olması amacıyla formüllerin üçü de kitapların sadece bir kısmına (kitaplardan seçilen 100 sözcük) değil; metinlerin tamamına uygulanmıştır. Çünkü "Herhangi bir okunabilirlik indeksinin güvenilirliği, alınan numunenin uzunluğu ile sınırlıdır" (Senter ve Smith, 1967: 12). Bulgulardaki tablo ve grafikler Türkçe eğitimi alanında uzman olan araştırmacılar tarafından oluşturulmuş, konuyla ilgili görüş birliğine varılmıştır. Dış geçerlilik açısından elde edilen bulguların daha önce yapılan araştırmalarda olup olmadığı ortaya koyulmuş ve bunlar "Sonuç ve Tartışma" bölümünde sunulmuştur. Dış güvenilirliği sağlamak için verilerin

toplanması, her bir araştırma sorusuna yönelik bulguların ayrı maddeler hâlinde ele alınması ve betimlenmeye hazır hâle getirilmesi süreçleri sırayla yapılmıştır.

BULGULAR

Ateşman Formülünün Uygulanmasıyla Elde Edilen Bulgular

Ateşman formülü için gerekli tüm hesaplamaların bütüncül bir biçimde sunulması amaçlanmıştır. Tablo 1’de incelenen her bir kitaba ilişkin tüm sayısal değerler verilmiştir.

Tablo 1. Kitaplara ilişkin sayısal değerler ve okunabilirlik düzeyleri

Kitaplara İlişkin Sayısal Değerler	Anılar	Bekle Beni Türkiye	Hoş Geldin	Güzel Tesadüfler	Adım Adım Türkiye
Hece Sayısı	2696	5201	6069	5312	11343
Sözcük Sayısı	1099	2004	2226	1891	3895
Cümle Sayısı	293	222	352	263	516
Ortalama Sözcük Uzunluğu	2,45	2,59	2,72	2,80	2,91
Ortalama Cümle Uzunluğu	3,75	9,02	6,32	7,19	7,54
Okunabilirlik Sayısı	90,62	71,23	73,06	67,57	62,25
Okunabilirlik Düzeyi	Çok Kolay	Kolay	Kolay	Orta Güçlükte	Orta Güçlükte

Tablo 1’de görüldüğü üzere *Anılar* (A1) adlı kitabın okunabilirlik sayısı 90,62 olduğu için “çok kolay” okunabilirlik düzeyindedir. *Bekle Beni Türkiye* (A2) adlı kitabın okunabilirlik sayısı 71,23 olduğu için “kolay” okunabilirlik düzeyindedir. *Hoş Geldin* (B1) adlı kitabın okunabilirlik sayısı 73,06 olduğundan “kolay” okunabilirlik düzeyinde olduğu görülmektedir. *Güzel Tesadüfler* (B2) adlı kitabın okunabilirlik sayısı 67,57 olduğu için “orta güçlükte” okunabilirlik düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. *Adım Adım Türkiye* (C1) adlı kitabın okunabilirlik sayısı 62,25 olduğu için de “orta güçlükte” okunabilirlik düzeyindedir.

Çetinkaya ve Uzun Okunabilirlik Formülünün Uygulanmasıyla Elde Edilen Bulgular

Çetinkaya ve Uzun formülü için gerekli tüm hesaplamaların bütüncül bir biçimde sunulması amaçlanmıştır. Tablo 2’de incelenen her bir kitaba ilişkin tüm sayısal değerler verilmiştir.

Tablo 2. Kitaplara ilişkin sayısal değerler ve okunabilirlik düzeyleri

Kitaplara					
İlişkin Veriler	Anılar	Bekle Beni Türkiye	Hoş Geldin	Güzel Tesadüfler	Adım Adım Türkiye
Hece Sayısı	2696	5201	6069	5312	11343
Sözcük Sayısı	1099	2004	2226	1891	3895
Cümle Sayısı	293	222	222	263	516
Ortalama Sözcük Uzunluğu	2,45	2,59	2,72	2,80	2,91
Ortalama Cümle Uzunluğu	3,75	9,02	6,32	7,19	7,54
Okunabilirlik Puanı	51,52	42,77	42,01	39,08	35,88
Okunabilirlik Düzeyi	Bağımsız Okuma	Eğitsel Okuma	Eğitsel Okuma	Eğitsel Okuma	Eğitsel Okuma

Tablo 2’de görüldüğü üzere *Anılar* kitabına ait okunabilirlik puanı 51,52 olduğu için “bağımsız okuma” düzeyindedir. *Bekle Beni Türkiye* kitabına ait okunabilirlik puanı 42,77 olduğu için “eğitsel okuma” düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. *Hoş Geldin* kitabına ait okunabilirlik puanı 42,01 olduğundan “eğitsel okuma” düzeyindedir. *Güzel Tesadüfler* kitabına ait okunabilirlik puanı 39,08 olduğu için “eğitsel okuma” düzeyinde olduğu görülmektedir. *Adım Adım Türkiye* kitabına ait okunabilirlik puanı 35,88 olduğu için de “eğitsel okuma” düzeyindedir.

Bezirci ve Yılmaz Formülünün Uygulanmasıyla Elde Edilen Bulgular

Bezirci ve Yılmaz formülü için gerekli tüm hesaplamaların bütüncül bir biçimde sunulması amaçlanmıştır. Tablo 3’te incelenen her bir kitaba ilişkin tüm sayısal değerler verilmiştir.

Tablo 3. Kitaplara ilişkin sayısal değerler ve okunabilirlik düzeyleri

Kitaplara					
İlişkin Veriler	Anılar	Bekle Beni Türkiye	Hoş Geldin	Güzel Tesadüfler	Adım Adım Türkiye
Hece Sayısı	2696	5201	6069	5312	11343
Sözcük Sayısı	1099	2004	2226	1891	3895
Cümle Sayısı	293	222	352	263	516
Ortalama Sözcük Uzunluğu	2,45	2,59	2,72	2,80	2,91
Ortalama Cümle Uzunluğu	3,75	9,02	6,32	7,19	7,54
H3	236	493	682	515	1129
H4	133	309	354	291	685
H5	42	113	116	135	274
H6	20	27	35	62	66
Yeni Okunabilirlik Değeri	3,57	8,92	6,45	8,92	14,95
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	İlköğretim	İlköğretim	İlköğretim	Lisans

Son olarak Tablo 4’te tüm formül sonuçlarının karşılaştırılması sunulmuştur.

Tablo 4. Kitapların okunabilirlik puan ve düzeylerinin karşılaştırılması

Kitaplar	Ateşman (1997)		Çetinkaya-Uzun (2010)		Bezirci-Yılmaz (2010)	
	Puan	Düzy	Puan	Düzy	Puan	Düzy
Anılar	90,62	Çok Kolay	51,52	Bağımsız Okuma	3,57	İlköğretim
Bekle Beni Türkiye	71,23	Kolay	42,77	Eğitsel Okuma	8,92	İlköğretim
Hoş Geldin	73,06	Kolay	42,01	Eğitsel Okuma	6,45	İlköğretim
Güzel Tesadüfler	67,57	Orta Güçlükte	39,08	Eğitsel Okuma	8,92	İlköğretim
Adım Adım Türkiye	62,25	Orta Güçlükte	35,88	Eğitsel Okuma	14,95	Lisans

A1 düzeyindeki *Anılar* kitabı üç formül için de en kolay düzeydedir. C1 düzeyindeki *Adım Adım Türkiye* kitabı ise tüm formüllerde en zor düzeyin bir altındaki düzeyde yerini almıştır.

Ortalama Okunabilirlik Puanları ve Düzeylerine İlişkin Bulgular

Kitapların ortalama okunabilirlik puanı ile düzeyleri belirlenmiş ve Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 2. Kitapların ortalama okunabilirlik puanları ve düzeyleri

Ateşman (1997)		Çetinkaya-Uzun (2010)		Bezirci-Yılmaz (2010)	
Puan	Düzy	Puan	Düzy	Puan	Düzy
74,90	Kolay	42,25	Eğitsel Okuma	8,56	İlköğretim

Tablo 5'te görüldüğü üzere Ateşman (1997) formülüne göre ortalama okunabilirlik puanı 74,90 düzeyi "kolay" ve Çetinkaya-Uzun (2010) formülüne göre ortalama okunabilirlik puanı 42,25 düzeyi "eğitsel okuma"dır. Bezirci-Yılmaz (2010) formülüne göre çıkan sonuç ise 8,56 düzeyi "ilköğretim"dir.

Ortalama Sözcük Uzunlukları ve Ortalama Cümle Uzunluklarına İlişkin Bulgular

Araştırma sorusu doğrultusunda kitapların ortalama sözcük ve ortalama cümle uzunlukları da hesaplanmıştır. Toplam hece, sözcük ve cümle sayıları; ortalama sözcük ve ortalama cümle uzunluklarına ilişkin bilgiler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 3. Kitapların ortalama sözcük ve ortalama cümle uzunlukları

Kitaplar	Toplam Hece Sayısı	Toplam Sözcük Sayısı	Toplam Cümle Sayısı	Ortalama Sözcük Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu
Anılar	2696	1099	293	2,45	3,75
Bekle Beni Türkiye	5201	2004	222	2,59	9,02
Hoş Geldin	6069	2226	352	2,72	6,32
Güzel Tesadüfler	5312	1891	263	2,80	7,19
Adım Adım Türkiye	11343	3895	516	2,91	7,54
Toplam	30621	11115	1646	2,69	6,76

Tablo 6'dan anlaşıldığı üzere kitapların hece sayıları, sözcük sayıları ve cümle sayıları birbirinden farklıdır. En az hece sayısına sahip olan kitap 2696 hece ile A1 düzeyinde *Anılar* kitabı, en fazla hece sayısına sahip olan ise 11343 heceyle C1 düzeyinde *Adım Adım Türkiye* kitabıdır. En az sözcüğe sahip olan 1099 sözcük ile yine *Anılar* kitabıdır. 3895 sözcük ile en fazla sözcüğe sahip olan ise *Adım Adım Türkiye* kitabıdır. 222 ile en az cümle A2 düzeyinde *Bekle Beni Türkiye* kitabında yer alırken onu 263 cümle ile B2 düzeyinde *Güzel Tesadüfler* kitabı takip etmiştir. Kitapların ortalama sözcük uzunlukları A1 düzeyinden C1 düzeyine kadar sırasıyla 2,45 hece; 2,59 hece; 2,72 hece; 2,80 hece ve 2,91 hece olarak bulunmuştur. Kitapların ortalama cümle uzunlukları ise A1 düzeyinden C1 düzeyine kadar sırasıyla 3,75 sözcük; 9,02 sözcük; 6,32 sözcük; 7,19 sözcük ve 7,54 sözcüktür. Tablonun en alt satırında; tüm kitapların sözcük ve cümle uzunluklarının aritmetik ortalaması alınarak hesaplanan ortalama sözcük uzunluğunun 2,69 hece ve ortalama cümle uzunluğunun 6,76 sözcük olduğu görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmada, Gazi TÖMER tarafından yayımlanmış A1 düzeyinde *Anılar*, A2 düzeyinde *Bekle Beni Türkiye*, B1 düzeyinde *Hoş Geldin*, B2 düzeyinde *Güzel Tesadüfler* ve C1 düzeyinde *Adım Adım Türkiye* hikâye kitaplarının okunabilirlikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırma soruları; hikâye kitaplarının “Ateşman (1997), Çetinkaya ve Uzun (2010), Bezirci ve Yılmaz (2010) formüllerine göre okunabilirlik puanları ile düzeyleri nedir?; ortalama okunabilirlik puanları ve düzeyleri nedir? ve ortalama sözcük ve cümle uzunlukları nedir?” biçiminde yapılandırılmıştır. Nitel araştırma ile desenlenen araştırmada, veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmış ve araştırma sorularında belirtilen formüllere göre analiz edilmiştir.

Bulgularda her formül için ayrı ayrı verilen bilgiler, daha bütüncül bakış sunması açısından bu bölümde kitaplar odağında verilmiştir. *Anılar* adlı kitabın Ateşman (1997) formülü için okunabilirlik sayısı 90,62 okunabilirlik düzeyi “çok kolay”dır. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre okunabilirlik puanı 51,52 okunabilirlik düzeyi “bağımsız okuma”dır. Bezirci ve Yılmaz (2010) formülüne göre yeni okunabilirlik değeri 3,57 eğitim düzeyi “ilköğretim”dir. *Bekle Beni Türkiye* adlı kitabın Ateşman (1997) formülü için okunabilirlik sayısı 71,23 okunabilirlik düzeyi “kolay”dır. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre okunabilirlik puanı 42,77 okunabilirlik düzeyi “eğitsel okuma”dır. Bezirci ve Yılmaz (2010) formülü için yeni okunabilirlik değeri 8,92 eğitim düzeyi “ilköğretim”dir. *Hoş Geldin* kitabının Ateşman (1997) formülü için okunabilirlik sayısı 73,06 okunabilirlik düzeyi “kolay”dır. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne

göre okunabilirlik puanı 42,01 okunabilirlik düzeyi “eğitsel okuma”dır. Bezirci ve Yılmaz (2010) formülüne göre yeni okunabilirlik değeri 6,45 eğitim düzeyi “ilköğretim”dir. *Güzel Tesadüfler* adlı kitabın Ateşman (1997) formülüne göre okunabilirlik sayısı 67,57 okunabilirlik düzeyi “orta güçlükte”dir. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre okunabilirlik puanı 39,08 okunabilirlik düzeyi “eğitsel okuma”dır. Bezirci ve Yılmaz (2010) formülü için yeni okunabilirlik değeri 8,92 eğitim düzeyi “ilköğretim”dir. *Adım Adım Türkiye*’nin Ateşman (1997) formülüne göre okunabilirlik sayısı 62,25 okunabilirlik düzeyi “orta güçlükte”dir. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre okunabilirlik puanı 35,88 okunabilirlik düzeyi “eğitsel okuma”dır. Bezirci ve Yılmaz (2010) formülü için yeni okunabilirlik değeri 14,95 eğitim düzeyi “lisans”tır. Sonuç olarak üç formül için de A1 düzeyindeki *Anılar* kitabı en kolay düzeyde çıkarken C1 düzeyindeki *Adım Adım Türkiye* kitabı en zor düzeyin bir altındaki düzeyde yerini almıştır. İlk 2 formülde dil düzeyleri arttıkça okunabilirlik puanlarının düşmesi, son formülde ise artması beklenmektedir. Aynı durum, okunabilirlik düzeyleri için de geçerlidir. Hikâye kitaplarının dil düzeyleri dikkate alındığında okunabilirlik düzeylerinde kısmi olarak aşamalılığın olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle genel olarak doğrusallık gösterse de dil düzeyiyle okunabilirlik düzeyleri arasında tam bir aşamalılık ilişkisi yoktur. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni göz önüne alındığında yabancılara Türkçe öğretmek hedefiyle hazırlanan kitaplarda düzey artışıyla birlikte okunabilirliğin de artması beklenmektedir (MEB, 2009). Bu durum, kitaplar için seçilen ya da hazırlanan metinlerde kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkesinin benimsenmesinden kaynaklanmaktadır (Türkiye Maarif Vakfı, 2020).

Alanyazındaki yardımcı okuma kitaplarıyla yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Erişik (2021) Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanmış *Türkçenin Sesi Yunus Emre* serisi A1-A2, B1-B2 ve C1-C2 düzeylerindeki üç kitabı incelemiştir. A1-A2 düzeyindeki kitabın okunabilirliğini Ateşman (1997) formülüne göre çok kolay ve Çetinkaya-Uzun (2010) formülüne göre bağımsız okuma olarak saptamıştır. B1-B2 ve C1-C2 düzeylerindeki kitapların okunabilirlikleri kolay ve bağımsız okuma çıkmıştır. Aydın (2021) Yunus Emre Enstitüsünün yayımladığı *Çocuk Hikâyeleri Dizisi*’nde yer alan A1 ve A2 düzeylerindeki kitapların okunabilirliklerinin Ateşman (1997) formülüne göre kolay, Çetinkaya-Uzun (2010) formülüne göre A1 kitaplarının bağımsız okuma, A2 kitaplarının ise eğitsel okuma düzeyinde olduğunu belirlemiştir. Yaman (2022) da PIKTES projesi kapsamında A1, A2, B1, B2 düzeylerinde hazırlanan *Yabancı Öğrenciler İçin Türkçe Hikâyeler* setinin okunabilirlik düzeylerini Ateşman’a (1997) göre kolay, Çetinkaya-Uzun’a (2010) göre eğitsel okuma olduğunu bulmuştur. Günaydın (2023) yine PIKTES projesi kapsamında hazırlanmış olan A1, A2 düzeylerindeki *Salih Hikâye Serisi*’nden ve *Aslı Hikâye Serisi*’nden toplam 20 kitabı incelemiş ve bunların okunabilirlik düzeylerinin çok kolay ve kolay ya da bağımsız okuma ve eğitsel okuma olarak çeşitlendiğini ortaya koymuştur. Altuntaş Gürsoy ve Çevik (2023) ise Yunus Emre Enstitüsünün yayımladığı *Anadolu Hikâyeleri* serisindeki A1-A2 düzeylerindeki hikâye kitaplarından üçünün Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formüllerine göre kolay ve eğitsel okuma düzeylerinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aynı kitaplar, Bezirci ve Yılmaz (2010) okunabilirlik formülüne göre ise lisans, lise, ilköğretim olmak üzere farklı eğitim düzeylerinde çeşitlenmektedir. Aynı serideki bir başka kitap çok zor ve engelli düzeyde çıkarken Bezirci ve Yılmaz (2010) formülüne göre ilköğretim eğitim düzeyindedir. Bir diğer kitap ise çok kolay, bağımsız okuma ve ilköğretim düzeyinde olduğu bulunmuştur.

Araştırmada, her kitabın okunabilirlik puanlarının aritmetik ortalaması alınarak ortalama okunabilirlik puanları ve düzeyleri de ortaya koyulmuştur. Ortalama; Ateşman (1997) formülüne göre 74,90 puandır ve kitaplar kolay düzeydedir. Çetinkaya ve Uzun (2010) formülüne göre ortalamanın 42,25 puan ve eğitsel okuma düzeyinde; Bezirci ve Yılmaz (2010) formülüne göre 8,56 puan ve ilköğretim düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Kitapların ortalama sözcük uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğu hesaplanmıştır. Ortalama sözcük uzunluğunun *Anılar*’da 2,45 hece; *Bekle Beni Türkiye*’de 2,59 hece; *Hoş Geldin*’de 2,72 hece; *Güzel Tesadüfler*’de 2,80 hece; *Adım Adım Türkiye*’de ise 2,91 hece olduğu görülmüştür. Kitapların ortalama sözcük uzunluğunun A1’den C1’e doğrusal biçimde arttığı söylenebilir. 0,15 farkla *Anılar* ve 0,01 farkla *Bekle Beni Türkiye* dışındaki hikâye kitaplarının ortalama sözcük

uzunluğu; Ateşman (1997) ile Bezirci ve Yılmaz'ın (2010) belirlediği Türkçenin ortalama sözcük uzunluğu olan 2,6 hecenin üstündedir. Bu durum, farkların da çok az olmasından dolayı kitaplarda genel olarak çok heceli sözcük kullanımının tercih edildiğini göstermektedir. Alanyazında farklı sonuçlara ulaşan araştırmalara rastlanmaktadır. Erişik'in (2021) araştırmasında A1-A2, B1-B2, C1-C2 düzeylerindeki hikâye kitaplarının ortalama sözcük uzunluğu Türkçenin ortalama sözcük uzunluğunun altındadır. Aynı sonuca Aydın (2021) da A1, A2 düzeyindeki hikâye kitaplarını incelediği araştırmasında ulaşmıştır. Bir diğer araştırmada A1 ve A2 düzeyi hikâyelerin Türkçenin ortalama sözcük uzunluğunun altında kaldığı, B1 ve B2 düzeyi hikâyelerin ise Türkçe ortalamasını yakaladığı sonucuna ulaşmıştır (Aydın, 2022). Kitapların ortalama cümle uzunluğuna bakıldığında ortalamanın *Anılar*'da 3,75 sözcük; *Bekle Beni Türkiye*'de 9,02 sözcük; *Hoş Geldin*'de 6,32 sözcük; *Güzel Tesadüfler*'de 7,19 sözcük; *Adım Adım Türkiye*'de 7,54 sözcük olduğu görülmüştür. *Bekle Beni Türkiye* dışındaki kitapların ortalama cümle uzunluğunun, Türkçe ortalamasının altında olduğu görülmüştür. Çünkü Türkçenin ortalama cümle uzunluğu Ateşman'a (1997) göre 9-10 sözcük, Bezirci ve Yılmaz'a (2010) göre ise 10-11 sözcüktür. Bu belirleme, kitaplarda daha az sözcükle cümleler kurulduğu çıkarımının yapılmasını gerekçelendirebilir. Araştırmanın bu sonucuyla benzer sonuçlar; Erişik (2021), Aydın (2021), Aydın (2022) ve Yaman'ın (2022) yardımcı okuma kitaplarıyla çalıştıkları araştırmalarda da vardır.

Tüm kitapların ortalama sözcük ve cümle uzunluğunun aritmetik ortalaması da alınmıştır. Genel ortalama sözcük uzunluğu 2,69 hece olarak bulunmuştur. Bu ortalama, Türkçenin ortalamasının üzerindedir (Ateşman, 1997; Bezirci ve Yılmaz, 2010). Kitapların genel ortalama cümle uzunluğu ise 6,76 sözcük olarak hesaplanmıştır. Bu ortalama, Türkçenin ortalamasının altındadır. *Bekle Beni Türkiye* adlı kitabın aritmetik ortalamayı etkilemediği görülmektedir.

Formül sonuçlarının gerek puan gerek düzey açısından farklılık göstermesinden dolayı kitapların okunabilirlik düzeyinin kesin olarak saptanmasının doğru olmayabileceği belirtilmesi gereken bir husustur. Bu durum, formüllerin ana dili olarak Türkçe öğretimine yönelik metinler için geliştirilmiş olmasından kaynaklanabilir. Okunabilirlik formüllerinin metnin yapısal özelliklerine odaklanması ve metne bağlı değişkenler aracılığıyla hesaplanması da gerekçe gösterilebilir (Bormuth, 1969; Dale ve Chall, 1948; Gray ve Leary, 1935; Klare, 1988; Senter ve Smith, 1967; Uzun ve Ateş, 2012; Xia, Kochmar ve Briscoe, 2016). Ancak yabancı öğrenciye yönelik yeterli düzeyde okunabilirliğe sahip metinler seçme amacına hizmet eden okunabilirlik çalışmaları oldukça önemlidir (Beinborn, Zesch ve Gurevych, 2014: 2). Bu tür araştırmalar, öğrencinin düzeyine uygun metinlerin seçiminde ya da metinlerin öğrencinin düzeyine uyarlanmasında kılavuzluk edebilir.

Kitapların okunabilirlik düzeyinin genel anlamda çok zor olarak değerlendirilebilecek düzeyde olmadığı söylenebilir. Bir başka deyişle öğrencilerin kitapları okurken çok zorlanmayacakları düşünülebilir. Dolayısıyla kitaplar genel anlamda öğrenmenin hedeflerine hizmet etmektedir. Aksi takdirde, öğrencilerin metni okumaya yönelik cesaretleri kırılabilir, metinden sıkılabilir, kitabı okuma istekleri ve dil öğrenimine yönelik motivasyonları olumsuz etkilenebilir. Metnin okunabilirlik düzeyiyle okuduğunu anlama başarısı arasında olumlu ilişki bulan araştırma sonuçları da bu belirlemeyi desteklemektedir (Durukan, 2014; Bayraktar ve Durukan, 2020).

Hikâye kitaplarının dil düzeyleri arttıkça okunabilirlik düzeylerinin de buna uygun olarak aşamalı biçimde artması beklenmektedir. Bu nedenle bir seri hâlinde kitap hazırlayacak yazarlar ile editörlerin bu konuya dikkat etmesi gerektiği söylenebilir. Metin hazırlama sürecinde okunabilirlik ölçümleri göz önünde bulundurulabilir. Dahası bu ölçümler, metnin öğrencilerin düzeyine uygun hâle gelmesi için yapılan metin değiştirimi/uyarlama çalışmalarında dikkate alınabilir. Bu gerekçelerden hareketle araştırmacılar tarafından yardımcı okuma kitapları ya da metinleri üzerine okunabilirlik araştırmaları artırılabilir. Hatta öğrenci düzeyine uygunluk açısından daha güvenilir bir belirleme yapılabilmesi için metnin yalnızca nicel değişkenlerine değil; nitel değişkenlerine de odaklanılabilir. Son olarak yabancılara Türkçe öğretiminde yararlanılabilecek metinler için okunabilirlik formülü geliştirilebilir. Bunun için dijital ortamda okunabilirlik hesaplaması yapabilen ve Türkçeye uygun programlar geliştirilmesi yararlı olacaktır. Okunabilirlik formüllerinin dijital araçlardan yararlanılarak uygulanması ise süreci hızlandırıp hata payını azaltabilir.

Ek Bilgi

1. yazarın makaleye katkısı %40, 2. yazarın makaleye katkısı %35 ve 3. yazarın makaleye katkısı %25'tir.

KAYNAKLAR

- Altuntaş Gürsoy, İ. (2023). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanmış yardımcı okuma kitaplarının okunabilirliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Altuntaş Gürsoy, İ., & Çevik, M. (2023). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanmış yardımcı okuma kitaplarının okunabilirliklerinin incelenmesi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (13), 1227-1245. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1391687>
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *Dil Dergisi*, 58, 71-74.
- Aydın, E. (2021). Yabancılar için hazırlanmış Türkçe okuma kitaplarının okunabilirlik durumları. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(2), 205-226. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijotfl/issue/66328/1021035>
- Aydın, G. (2022). Türkçeyi ikinci/yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanan yardımcı materyallerin okunabilirliği üzerine bir inceleme. *Journal of History School*, 15(61), 4202-4227. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.66466>
- Bağcı Deviren, Ş. (2024). *İlkokul öğrencileri için düzeyleştirilmiş metin ve okunabilirlik formülü geliştirilmesi üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Bağcı, H. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ileri düzey (C1-C2) ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırılması. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 8(4), 279-295. <https://doi.org/10.29228/ijlet.47689>
- Bayraktar, İ., & Durukan, E. (2020). Yüzey yapı değişiklikleri ile öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 292-314. <https://doi.org/10.16916/aded.668524>
- Beinborn, L., Zesch, T., & Gurevych, I. (2014). Readability for foreign language learning: The importance of cognates. *International Journal of Applied Linguistics*, 165(2), 136-162. <https://doi.org/10.1075/itl.165.2.02bei>
- Bezirci, B., & Yılmaz, A. E. (2010). Metinlerin okunabilirliğin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 12(3), 49-62. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deumffmd/issue/40831/492667>
- Biçer, N., & Alan, Y. (2017). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit 3 ve İstanbul C1+ ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1130-1139. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.328486>
- Bormuth, J. R. (1969). *Development of readability analysis*. Final Report. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED029166.pdf>
- Can, F. (2021). An examination of reading texts in a journey to Turkish A1 and A2 level textbooks in terms of readability. *Shanlax International Journal of Education*, 9(S2), 139-149. <https://doi.org/10.34293/education.v9iS2-Sep.4379>
- Carrell, P. L. (1987). Readability in ESL. *Reading in a Foreign Language*, 4(1), 21-37. <https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/server/api/core/bitstreams/8b3139ea-3fd2-4e41-806d-27a6d616505b/content>
- Chall, J. S. (1988). Beginning years. B. L. Zakaluk & S. J. Samuels (Eds.), *Readability-its past, present & future* (s. 2-13). International Reading Association Newark. <https://eric.ed.gov/?id=ED292058>

- Coleman, E. B. (1965). *On understanding prose: Some determiners of its complexity*. NSF Final Report GB-2604. National Science Foundation.
- Çetinkaya, G. (2010). *Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Çetinkaya, G., & Uzun, L. (2018). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özellikleri. H. Ülper (Ed.), *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri* (1. baskı, s. 141-156). Pegem Akademi. <https://hdl.handle.net/11499/25907>
- Dale, E. & Chall, J. S. (1948). The concept of readability. *Elementary English*, 26(1), 19-26. <http://www.jstor.org/stable/41383594>
- Değirmencioğlu, E., Botabekova, Z., & Temur, Y. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan Yesevi Türkçe kitap setindeki okuma metinlerinin okunabilirlik düzeyleri. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 7(1), 73-90. <https://dergipark.org.tr/pub/ijotfl/issue/85846/1462080>
- Durukan, E. (2014). Metinlerin okunabilirlik düzeyleri ile öğrencilerin okuma becerileri arasındaki ilişki. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 68-76. <https://doi.org/10.16916/aded.26659>
- Erişik, H. (2021). Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının okunabilirliği: Türkçenin Sesi Yunus Emre örneği. *Journal of Sustainable Educational Studies*, 2(3), 1-14. <https://dergipark.org.tr/pub/seader/issue/67287/1049673>
- Erol, H. F. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında okunabilirlik. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 50(50), 29-38. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iutded/issue/17078/178709>
- Flesch, R. (1948). A new readability yardstick. *Journal of Applied Psychology*, 32(3), 221-233. <https://doi.org/10.1037/h0057532>
- Flesch, R. (1979). *How to write plain English: A book for lawyers & consumers*. Harper Collins. <https://archive.org/details/howtowriteplaine00fles>
- François, T., & Fairon, C. (2012). An “AI readability” formula for French as a foreign language. *Proceedings of the 2012 conference on empirical methods in natural language processing*, 466-477. <https://aclanthology.org/D12-1043.pdf>
- Fry, E. (1963). *Teaching faster reading*. Cambridge University. <https://archive.org/details/teachingfasterre0000edwa/page/n5/mode/2up>
- Fry, E. (1968). A readability formula that saves time. *Journal of Reading*, 11, 513-516, 575-578. <https://www.jstor.org/stable/40013635>
- Fry, E. (1977). Fry’s readability graph: clarifications, validity, and extension to level 17. *Journal of Reading*, 21(3), 242-252. <https://www.jstor.org/stable/pdf/40018802.pdf>
- Gray, W. S., & B. Leary. (1935). *What makes a book readable*. Chicago University. <https://archive.org/details/whatmakesabookre028092mbp/page/n49/mode/2up?view=theater>
- Gunning, R. (1952). *The Technique of clear writing*. McGraw-Hill. https://archive.org/details/techniqueofclear0000gunn_y0m0/page/n5/mode/2up
- Günaydın, Y. (2023). Readability levels of story series prepared for PIKTES. *Sakarya University Journal of Education*, 13(2), 345-370. <https://doi.org/10.19126/suje.1296885>
- Güven, A. Z. (2014). Readability of texts in textbooks in teaching Turkish to foreigners. *The Anthropologist*, 18(2), 513-522. <https://doi.org/10.1080/09720073.2014.11891569>
- Harmankaya, M. Ö. (2022). Uluslararası öğrenciler için akademik Türkçe sosyal bilimler kitabının okunabilirliği. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 250-264. <https://doi.org/10.48174/buaad.52.10>

- Ji, Q. (2022). Readability evaluation of books in Chinese as a foreign language using the machine learning algorithm. *Hindawi Mobile Information Systems*, 2022(1), 1-8. <https://doi.org/10.1155/2022/5957566>
- Karşılayan, S. (2022). Ak Başat Türkçe A1-A2 kitabındaki metinlerin okunabilirlik sayısı ve metinlerdeki ses birimlerin okumaya etkisi. *Türk Dünyası ve Türkçe Öğretimi*, 1(1), 1-17. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6774406>
- Klare, G. R. (1988). The formative years. B. L. Zakaluk & S. J. Samuels (Eds.), *Readability-its past, present & future* (s. 17-36). International Reading Association Newark. <https://archive.org/details/readabilityitspa0000unse>
- Laroche, J. M. (1979). Readability measurement for foreign-language materials. *System*, 7(2), 131-135. [https://doi.org/10.1016/0346-251X\(79\)90036-8](https://doi.org/10.1016/0346-251X(79)90036-8)
- Lively, B. A., & Pressey, S. L. (1923). A method for measuring the “vocabulary burden” of textbooks. *Educational Administration and Supervision*, 9(7), 389-398.
- McLaughlin, G. H. (1969). SMOG grading-a new readability formula. *Journal of Reading*, 12, 639-646. <https://www.jstor.org/stable/40011226>
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Nobel Akademi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2009). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni- öğrenme- öğretme-değerlendirme*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf
- Mutlu, H. H. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında (İstanbul yabancılar için Türkçe öğretim seti, Yedi İklim öğretim seti) yer alan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 371-386. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.728455>
- Nahatame, S., & Effort, P. (2021). Text readability and processing effort in second language reading: A computational and eye tracking investigation. *Language and Learning*, 71(4), 1004-1043. <https://doi.org/10.1111/lang.12455>
- Nassiri, N., Lakhouaja, A., & Cavalli-Sforza, V. (2022). Arabic L2 readability assessment: Dimensionality reduction study. *Journal of King Saud University-Computer and Information Sciences*, 34(6), 3789-3799. <https://doi.org/10.1016/j.jksuci.2020.12.021>
- Okur, M. D. (2024). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Gazi TÖMER tarafından hazırlanan hikâye kitaplarının okunabilirlik düzeylerinin belirlenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Özdemir, S., & Daştan, E. (2022). Yeni İstanbul uluslararası öğrenciler için Türkçe kitaplarındaki okuma metinlerinin okunabilirlik düzeyleri. J. V. Andrei & M. E. Kalgı (Eds.), *Proceedings of international Aegean conferences on social science & humanities* (s. 1-18). ISPEC Publications. https://tr.aegeanconference.com/files/ugd/614b1f_61fe9e977c704ad0bd8b6cebf55c2bb6.pdf
- Powers, R. D., Summer, W.A., & Kearl, B. E. (1958). A recalculation of four adult readability formulas. *Journal of Educational Psychology*, 49(2), 99-105. <https://doi.org/10.1037/h0043254>
- Raygor, A. L. (1977). The Raygor readability estimate: A quick and easy way to determine difficulty. *Reading: Theory, Research, And Practice*, 3, 259-263. <https://readable.com/readability/raygor-readability-graph/>
- Sarıkaya, S. (2023). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.

- Sarıtaş, H. (2024). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyi ve sözcük sıklığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Schulz, R. (1981). Literature and readability: bridging the gap in foreign language reading. *Modern Language Journal*, 65(1), 43-53. <https://doi.org/10.2307/326206>
- Senter, R. J., & Smith, E. A. (1967). *Automated readability index* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Cincinnati Üniversitesi. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD0667273.pdf>
- Sönmez, V. (2003). Metinlerin eğitselliğini saptamada matematiksel bir yaklaşım (Sönmez modeli). *Eğitim Araştırmaları*, 10, 24-39.
- Sung, Y. T., Dyson, S. B., Chen, Y. C., Lin, W. C., & Chang, K. E. (2015). Leveling L2 texts through readability: combining multilevel linguistic features with the CEFR. *The Modern Language Journal*, 99(2), 371-391. <https://doi.org/10.1111/modl.12213>
- Şimşek, E. (2019). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyleri açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Thorndike, E. L. (1921). *The teacher's word book*. Teachers College.
- Türkben, T., & Temizyürek, F. (2020). Türkçe öğretiminde yazınsal nitelikli metinlerin önemi: Bir olgubilim çalışması. *International Journal of Language Academy*, 8(3), 1-5. <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.40166>
- Türkiye Maarif Vakfı. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretim programı* (2. baskı). Türkiye Maarif Vakfı Yayınları. <https://turkiyemaarif.org/editions/turkcenin-yabanci-dil-olarak-ogretimi-programi-2-baski>
- Uzun, N. E., & Ateş, A. (2012). İkinci dil öğretiminde ders izlencelerinin okunabilirliğe etkisi. M. Aksan & Y. Aksan (Eds.), *Türkçe öğretiminde güncel çalışmalar* (s. 01-09). Mersin Üniversitesi Yayınları. https://www.academia.edu/5028025/İKİNCİ_DİL_ÖĞRETİMİNDE_DERS_İZLENCELERİNİN_OKUNABİLİRLİĞE_ETKİSİ
- Xia, M., Kochmar, E. & Briscoe, T. (2016). Text readability assessment for second language learners. *Proceedings of the 11th workshop on innovative use of NLP for building educational applications*, 12-22. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1906.07580>
- Yaman, C. (2022). *Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma kitaplarının okunabilirlikleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Yılmaz, F., & Temiz, Ç. (2014). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik durumları. *International Journal of Language Education and Teaching*, 2(1), 81-91. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijlet/issue/82527/1417234>
- Zhang, C. (2024). Readability grading based on multidimensional linguistics features for international Chinese language education. *IEEE Access*, 12, 88608-88619. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2024.3418844>
- Zorbaz, K. Z., & Köroğlu, M. (2016). Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim setindeki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri. *Turkish Studies*, 11(3), 2509-2524. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9290>

Extended Abstract

Supporting the teaching of Turkish as a native language and the teaching of Turkish as a foreign language not only with textbooks but also with storybooks and external texts will enable learners to learn the structures and usages of the target language and enrich the teaching environment. However, it is useful only to the extent that the texts are suitable for the learners' readiness and level. One way to determine level appropriateness is to determine the readability of the text. Readability formulas offer some classification possibilities. In this context, using texts according to their readability levels will make the teaching more appropriate to the objectives. In the national and international literature, no research was found in the available resources on the storybooks prepared by Gazi University Turkish Language Learning Research and Application Center (TÖMER) for foreign learners of Turkish at A1, A2, B1, B2 and C1 levels. The fact that these are the most recent books published in 2023 may make them preferable in teaching Turkish to foreigners. It is expected that this study will provide concrete data in terms of readability for those who prefer Gazi TÖMER storybooks, as well as feedback for teachers, authors and publishers to review and update the texts in course books and supplementary reading books. In this context, the aim of this study is to examine the readability of the storybooks prepared by Gazi TÖMER for foreign learners of Turkish at A1, A2, B1, B2 and C1 levels. In line with this general purpose, the research questions are: "What are the readability scores and readability levels of the storybooks according to Ateşman's (1997) formula?, What are the readability scores and levels according to Çetinkaya and Uzun's (2010) formula?, What are the readability scores and levels according to Bezirci and Yılmaz's (2010) formula?, What are the average readability scores and levels, what are the average word lengths, and what are the average sentence lengths?"

The basic qualitative research design was adopted in structuring the research. In the data source; there are *Anılar* book at A1 level, *Bekle Beni Türkiye* book at A2 level, *Hoş Geldin* book at B1 level, *Güzel Tesadüfler* book at B2 level and *Adım Adım Türkiye* book at C1 level. The books were selected through purposive sampling. The fact that these books have not been studied before and that they are prepared for all language levels can be shown as the reason for the selection of the books. The data were collected by document analysis. The readability scores and readability levels of the books were calculated according to the formulas of Ateşman (1997), Çetinkaya and Uzun (2010), Bezirci and Yılmaz (2010). In other words, the analyses were carried out by applying these three formulas. According to the results of these analyses, the readability number of the book titled *Anılar* for Ateşman (1997) formula is 90,62 and the readability level is "very easy". According to the formula of Çetinkaya and Uzun (2010), the readability score is 51,52 and the readability level is "independent reading". According to the formula of Bezirci and Yılmaz (2010), the new readability value is 3,57 and the educational level is "primary education". According to Ateşman's (1997) formula, the readability number of the book *Bekle Beni Türkiye* is 71,23 and the readability level is "easy". According to Çetinkaya and Uzun's (2010) formula, the readability score is 42,77 and the readability level is "educational reading". The new readability value for the formula of Bezirci and Yılmaz (2010) is 8,92 and the educational level is "primary education". The readability number of *Hoş Geldin*'s book for Ateşman (1997) formula is 73,06 and the readability level is "easy". According to the formula of Çetinkaya and Uzun (2010), the readability score is 42,01 and the readability level is "educational reading". According to the formula of Bezirci and Yılmaz (2010), the new readability value is 6,45 and the educational level is "primary education". According to Ateşman's (1997) formula, the readability number of *Güzel Tesadüfler* is 67,57 and the readability level is "medium difficulty". According to the formula of Çetinkaya and Uzun (2010), the readability score is 39,08 and the readability level is "educational reading". The new readability value for Bezirci and Yılmaz (2010) formula is 8,92 and the education level is "primary education". According to Ateşman's (1997) formula, the readability number of *Adım Adım Türkiye* is 62,25 and the readability level is "medium difficulty". According to Çetinkaya and Uzun (2010) formula, the readability score is 35,88 and the readability level is "educational reading". The new readability value for Bezirci and Yılmaz (2010) formula is 14,95 and the education level is "undergraduate". As a result, for three formulas, the book *Anılar* at A1 level was at the easiest level, while the book *Adım Adım Türkiye* at C1 level was one level below the most difficult level. In the first two formulas, readability scores are expected to decrease as the language level increases, while in the last formula they are expected to increase. The same situation applies to the readability levels. Considering the language levels of the storybooks, it can be said that there is a partial gradualism in the readability levels. In other words, although there is a general linearity, there is not a fully progressive relationship between the language level and the readability levels. The study also showed the average readability scores and levels by taking the arithmetic mean of the readability scores of each book. According to Ateşman's (1997) formula, the average is 74,90 points and the books are in the easy level. According to the formula of Çetinkaya and Uzun (2010), the average is 42,25 points and it is at the educational reading level; according to the formula of Bezirci and Yılmaz (2010), it is 8,56 points and it is at the primary reading level. The average word lengths of the books from A1 to C1 levels were found to be 2,45; 2,59; 2,72; 2,80 and 2,91 respectively. The average sentence lengths of the books from level A1 to C1 are 3,75; 9,02; 6,32; 7,19 and 7,54 respectively. The arithmetic mean of the average word and sentence

lengths of all books was also taken. The overall average word length was found to be 2,69 syllables. This average is higher than the average for Turkish. The total average sentence length of the books was calculated to be 6,76 words. This average is lower than the Turkish average. It can be said that the readability level of the books is not at a level that can be considered very difficult in general, and learners will not have much difficulty reading the books. The books meet the learning objectives in general. It is expected that as the language level of the story books, which are also within the scope of the study that can be used in teaching Turkish to foreigners, increases, the readability levels are expected to increase gradually accordingly. For this reason, it can be said that authors and editors who will prepare books in a series should pay attention to this issue. Readability measurements can be taken into consideration during the text preparation process. Moreover, these measurements can be taken into consideration in text modification/adaptation studies to make the text suitable for the learners' level. Based on these reasons, researchers can increase the number of readability studies on supplementary reading books or texts. In fact, in order to make a more reliable determination in terms of suitability to the learner level, not only quantitative variables but also qualitative variables of the text can be focused on. Finally, a readability formula can be developed for texts that can be used in teaching Turkish to foreigners. For this purpose, it would be useful to develop programs that can calculate readability in digital environment and are appropriate for Turkish. The application of readability formulas by using digital tools can speed up the process and reduce the margin of error.